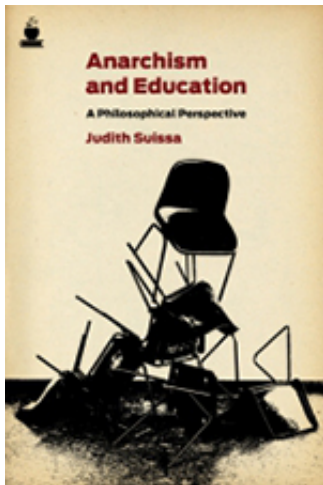

Judith Suissa - Anarchism and Education

Wilt u weten hoe anarchisten over onderwijs denken? [Judith Suissa](#) doet een poging het in een overkoepelend filosofisch perspectief samen te vatten.

Suissa wil dit anarchistische perspectief op onderwijs daarbij allereerst ten opzichte van het liberale perspectief verduidelijken, opdat (zo schrijft ze) het serieus wordt genomen als relevant denken over onderwijs. Dit mislukt echter. Juist als het gaat om belangrijke thema's als autonomie en vrijheid concludeert ze dat de onderliggende waarden van liberaal onderwijs helemaal niet anders zijn dan die van anarchistisch onderwijs. En als anarchisten de neiging hebben om meer dan de liberalen het middel-doel denken compleet overboord te zetten, dan betoogt ze dit door [Dewey](#) te gebruiken in haar argument; juist pragmaticus en liberaal - en zeker geen anarchist. En zij stelt vrij gemakkelijk het anarchistische perspectief op een lijn met de liberale Winch die schrijft over 'liberaal vocationalisme'. Kort samengevat: eigenlijk is anarchistisch onderwijs hetzelfde als liberaal onderwijs, maar dan met een grotere afkeer van de staat, zo lijkt haar (toch echt veel te eenvoudige) conclusie.

Gelukkig gaat Suissa verder en weet ze toch ook een aantal zaken over anarchisme en onderwijs te schrijven die beter uit de verf komen. Zo schrijft ze vrij uitvoerig (al is het pas in hoofdstuk 7) over 'integraal onderwijs' waar belangrijke vertegenwoordigers van het anarchisme (bijvoorbeeld Bakunin en Kropotkin) toe opriepen. Suissa laat daarbij ook zien dat het anarchisme heeft veel belang bij onderwijs: het kan ervoor zorgen dat het gemis aan hiërarchische structuur (in een anarchistische samenleving) kan worden opgevangen door bepaalde onderling te bepalen samenlevingsvormen. Anarchistisch onderwijs neemt daarbij de wereld niet voor wat hij is en handelt ten opzichte van die wereld, zoals we in het huidige onderwijs doen, maar wil die wereld radicaal veranderen en positioneert zich daarom middenin die wereld:

... on the anarchist view, the school is a part of the very community that is engaged in the radical and ongoing project of social transformation, by means of an active, creative pursuit

of the good. This proces, which can only be conducted through an experimental and communal engagement, in dialogue and out of a commitment to social values, is at one and the same time a way of establishing the moral basis for a self-governing, decentralized society, and an experiment in creating such a society.

Anarchistisch onderwijs is daarom decentraal, tegen elke hiërarchie, niet-verplichtend en constant experimenteel. Suissa staft dit passend met de daadwerkelijke anarchistische onderwijsexperimenten die hebben plaatgevonden, zoals dat van [Lev Tolstoj](#), [Francisco Ferrer](#) (en de daarop volgende beweging), [Paul Robin](#), [Jean Grave](#), [Sebastien Faure](#) en [Madeline Vernet](#). Helaas geeft het boek enkel een behoorlijke uitwerking van het werk van Ferrer en van [Summerhill](#) (wat overigens niet eens echt anarchistisch is) en blijft bij de anderen steken in verwijzingen. En blijven er toch ook veel anarchistische experimenten, docenten en scholen onbesproken. Desalniettemin goed dat de daadwerkelijke praktijk aan bod komt. Hier vind u kortom wel goede aanknopingspunten om te weten hoe anarchisten over onderwijs denken.

Als er al een filosofisch perspectief op anarchisme en onderwijs zou moeten worden gegeven zoals Suissa wil, dat zou dat wellicht juist in de anarchistische niet-hierarchische diversiteit en veelzijdigheid kunnen worden gevonden. Is dát niet precies de relevantie van het anarchistische denken over onderwijs? Dat het dus juist expliciet in zijn veelzijdigheid, diversiteit en ongebondenheid het experiment aangaat en onderwijs probeert vorm te geven in weerwil van elk soort dogmatisme of indoctrinatie - radicaal, tot in alle details, ook richting alles buiten het onderwijs? Jammer dat Suissa dát niet in haar poging tot een filosofisch perspectief te komen heeft gerespecteerd en getheoretiseerd.

Had Suissa maar beter geluisterd naar [Colin Ward](#) waarvan ze een citaat opneemt die is te lezen als een kritiek op haar hele boek:

'There is no such thing as "anarchist education". There are just different kinds of educational experiments which anarchists have supported and been involved in. This comment is important in that it reminds us of one of the essential principles of anarchism, namely, that there is no single theory or doctrine as to the correct form of social organization, including education.'

Volgens mij slaat Ward hier de spijker op de kop.